İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Avrasya Siyasi, Sosyal, Ekonomi ve Kültür Araştırmaları Anabilim Dalı

III. AVRASYA ARAŞTIRMALARI LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU

BİLDİRİ ÖZETLERİ

İ.Ü. TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ 100 1924-2026

İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Seyyid Hasan Paşa Medresesi Balabanağa Mah. Kimyager Derviş Paşa Sok. No:6 34134 Beyazıt/Fatih
https://turkiyat.istanbul.edu.tr/tr/ turkiyat@istanbul.edu.tr

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

GÜNEY KORE'NİN KÜLTÜREL DİPLOMASİSİ VE YUMUŞAK GÜCÜ: HALLYU'NUN ROLÜ

Dong Seok KIM*

Özet

Bu çalışma, Güney Kore popüler kültür unsurlarının yurt dışında yaygınlaşmasını ifade eden "Hallyu (Kore Dalgası)" olgusunun, Güney Kore'nin kültürel diplomasisi ve yumuşak gücünde üstlendiği rolü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Küreselleşmenin ilerlemesiyle birlikte kültür, uluslararası siyasette giderek daha önemli bir etki unsuru olarak öne çıkmış ve bu durum devletlerin kültürel kaynaklarını stratejik biçimde kullanma imkânlarını genişletmiştir. Bu bağlamda çalışma, Hallyu'yu yalnızca bir popüler kültür olgusu olarak değil, Güney Kore'nin kültürel diplomasi bağlamında ulusal kimliğin uluslararası düzeyde yeniden inşasına katkı sağlayan bir yumuşak güç unsuru olarak değerlendirmektedir.

Çalışma, teorik olarak inşacı yaklaşımı temel almakta ve söylem odaklı nitel analiz yöntemini kullanmaktadır. Bu doğrultuda, Güney Kore'nin kültürel diplomasi ve Hallyu politikalarına ilişkin belgeler, Hallyu'ya dair veriler ile bu süreci çevreleyen akademik ve söylemsel kaynaklar başlıca analiz materyalleri olarak seçilmiştir.

Analiz sonuçları, Hallyu'nun Güney Kore'nin kültürel açıdan cazip bir ülke olarak algılanmasına katkı sağladığını ve bu algının Güney Kore'nin uluslararası etkisinin genişlemesini mümkün kılan bir yumuşak güç kaynağı olarak işlev görebileceğini göstermektedir. Ayrıca Hallyu aracılığıyla yayılan kültürel içeriklerin, Güney Kore'nin kültürel diplomasi uygulamaları sürecinde ulusal kimliğin küresel düzeyde yeniden inşa edilmesinde önemli bir söylemsel aracı rol oynadığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güney Kore, Hallyu, Kore Dalgası, Kültürel Diplomasi, Yumuşak Güç

* İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, doniturkiy@gmail.com, ORCID: 0009-0003-6447-538X

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

‘’GLOBAL HANSİK” KAMPANYASININ DOĞUŞU VE HEDEFLERİ: BİR YUMUŞAK GÜÇ TASARIMI

Sertaç BAŞTÜRK*

Özet

Bu çalışma, Güney Kore’nin 21. asrın başında gastronomi alanında gerçekleştirdiği radikal dönüşümü, ‘Global Hansik’ kampanyası odağında mercek altına almaktadır. Güney Kore örneği, mutfak kültürünün kendi doğal mecrasındaki gelişiminden ziyade; devletin rasyonel aygıtları, bütçe projeksiyonları ve teknokratik müdahaleleriyle nasıl stratejik bir dış politika enstrümanına dönüştürülebileceğinin en müstesna örneğidir.

Araştırma, 2008 yılında Lee Myung-bak yönetimiyle somutlaşan ‘Global Korea’ doktrininin mutfağı bir yumuşak güç unsuru olarak yeniden tanımlama sürecini; Eric Hobsbawm’ın ‘İcat Edilen Gelenek’ ve George Ritzer’ın ‘McDonaldlaşma’ teorik zeminleri üzerinden tartışmaya açmaktadır. Çalışmanın temel sorunsalı, yerel ve parçalı bir mutfak pratiğinin, ulus-devletin küresel rekabet hedefleri doğrultusunda nasıl ‘laboratuvarlaştırıldığı’ ve bu sürecin otantiklik üzerindeki aşındırıcı etkisidir. Vaka analizi kapsamında; mutfağın besin değerleri üzerinden medikal bir söylemle bilimselleştirilmesi ve Hansik’in 5K (K-Pop, K-Drama, K-Beauty, K-Food, K-Culture) stratejisiyle bütünleşik veya simbiyotik sunumu nitel bir analize tabi tutulmuştur.

Araştırmanın ulaştığı temel sonuç; Global Hansik’in organik bir kültürel diplomasi başarısı değil, mutfağın yerellikten koparılarak küresel pazarın steril normlara göre ‘yukarıdan aşağıya’ yeniden inşa edildiği bir kültürel mühendislik vakası olduğudur. Bu süreç Güney Kore’ye devasa bir yumuşak güç ve ekonomik girdi sağlamış olsa da mutfağın otantik karakterini teknokratik bir standartlaşmanın kurbanı haline getirmiştir.

Makalenin izleyen bölümlerinde; birinci bölümde gastronomi diplomasisinin teorik temelleri ve ‘Global Hansik’ kampanyasının tarihsel arka planı; ikinci bölümde teorik çerçeve, üçüncü bölümde devletin kurumsal müdahalesi, besin analizi odaklı ‘wellness’ söylemi ve mutfağın rasyonelleşme süreçleri tartışılacak; son bölümlerde ise Vietnam örneği analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Gastro-diplomasi, Global Hansik, İcat Edilen Gelenek, McDonaldlaşma, Kore mutfağı

* İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, basturksertac@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0009-0005-4603-6126

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE–İSRAİL İLİŞKİLERİNDE KÜLTÜREL MİRAS VE MEŞRUİYET MÜCADELESİ: ARKEOPOLİTİK PERSPEKTİF

Uğur MENTEŞOĞLU*

Özet

Bu çalışma, Türkiye–İsrail ilişkilerinde kültürel mirasın siyasal meşruiyet üretimi, kimlik inşası ve diplomatik etki oluşturma aracı olarak nasıl kullanıldığını incelemektedir. Araştırmanın amacı, kültürel mirasın arkeopolitik bir perspektifle uluslararası ilişkilerde oynadığı rolü ortaya koymak ve bu rolün iki ülke arasındaki rekabet ve söylem mücadelesine nasıl yansıdığını analiz etmektir. Çalışmanın kapsamı, iki ülke arasındaki tarihsel ilişkiler, kültürel miras politikaları ve belirli vaka örnekleriyle sınırlandırılmıştır. Araştırmada nitel yöntem benimsenmiş; literatür taraması, resmi raporlar, uluslararası kurum belgeleri ve medya kaynakları ile desteklenen vaka analizi kullanılmıştır. Özellikle Silvan (Siloam) Yazıtı örneği üzerinden yapılan inceleme, kültürel varlıkların egemenlik iddiaları, tarihsel hak söylemleri ve uluslararası diplomatik süreçlerle nasıl ilişkilendirildiğini göstermektedir. Elde edilen bulgular, kültürel mirasın yalnızca iş birliği alanı oluşturmadığını, aynı zamanda uluslararası düzeyde meşruiyet mücadelesinin merkezi unsurlarından biri hâline geldiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, kültürel mirasın bilimsel bir alan olmanın ötesinde, güç politikalarının, söylem üretiminin ve diplomatik rekabetin etkin bir aracı olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras diplomasisi, arkeopolitik, meşruiyet, yumuşak güç, kimlik

* Nişantaşı Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ugurmentesoglu@hotmail.com, ORCID: 0009-0003-5897-5724

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

ABD'NİN HİNT-PASİFİK STRATEJİSİ VE ÇİN'İ ÇEVRELEME POLİTİKASI

Esmanur ÖZTÜRK*

Özet

Bu çalışma, Amerika Birleşik Devletleri'nin özellikle 2017 sonrası dönemde şekillenen Hint-Pasifik stratejisi çerçevesinde Çin'e karşı geliştirdiği çevreleme ve dengeleme politikalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bununla birlikte literatürde çevreleme stratejisinin çoğu zaman dengeleme politikaları ile birlikte ele alındığı görülmektedir. Bu nedenle çalışma, ABD'nin bölgedeki ittifak ağları, güvenlik iş birlikleri ve diplomatik girişimlerini hem çevreleme hem de dengeleme stratejilerinin bir parçası olarak ele almaktadır.

Hint-Pasifik bölgesi dünya ticaret yollarının önemli bir kısmını barındırması, küresel deniz taşımacılığının büyük bölümünün bu bölgeden geçmesi ve Asya'nın yükselen ekonomilerini içermesi nedeniyle stratejik bir öneme sahiptir. Aynı zamanda bölge, enerji nakil hatları, kritik tedarik zincirleri ve güvenlik ittifaklarının yoğunlaştığı bir alan olarak küresel güç dengelerinde kritik bir rol oynamaktadır.

Çalışmada ABD'nin Hint-Pasifik bölgesine yönelik stratejik yaklaşımını ve bu yaklaşımın bölgesel güç dengeleri üzerindeki etkilerini incelenecektir. Bu kapsamda ABD'nin bölgedeki güvenlik iş birlikleri, diplomatik girişimleri ve askeri varlığı aracılığıyla Çin'in artan bölgesel etkisine karşı nasıl bir politika izlediği analiz edilmiştir. Çalışmanın temel araştırma sorusu ABD'nin Hint-Pasifik bölgesine yönelik stratejisinin Çin ile artan stratejik rekabet bağlamında nasıl bir çevreleme ve dengeleme yaklaşımı ortaya koyduğudur. Bu doğrultuda Hint-Pasifik bölgesinin ABD ve Çin açısından neden stratejik öneme sahip olduğu, ABD'nin bölgedeki güvenlik ittifakları ve bölgesel ortaklıklar aracılığı ile nasıl bir strateji geliştirdiği ve müttefik ülkelerin bu stratejide nasıl bir rol üstlendiği sorularına cevap verilmiştir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi belirlenmiş olup, akademik yayınlar, think tank raporları ve resmi strateji belgeleri incelenmiştir. Analiz sürecinde realist teori ve güç dengesi perspektifi analitik çerçeve olarak kullanılarak ABD'nin Hint-Pasifik bölgesine yönelik stratejisi, büyük güç rekabeti ve bölgesel güç dengesi bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ABD, Hint-Pasifik, Çin, Çevreleme

* İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, esmanur.ozturk@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0009-0004-8435-7716

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

POST-SOVYET GÜRCİSTAN'DA MÜSLÜMAN KİMLİĞİNİN DÖNÜŞÜMÜ – ACARA ÖRNEĞİ

Ani GOGIASHVILI*

ÖZET

Bu çalışma, bağımsızlık sonrası dönemde Acara Müslümanlarının kimlik dönüşümünü incelemektedir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Gürcistan'da ulusal kimlik yeniden tanımlanmış; din kamusal alanda daha görünür hale gelmiş ve Gürcü Ortodoks Kilisesi ulusal söylemin temel unsurlarından biri olarak öne çıkmıştır. Bu gelişmeler, etnik olarak Gürcü olup dini açıdan Müslüman olan toplulukların kimlik konumunu tartışmalı bir duruma getirmektedir. Bu çerçevede Acara, post-Sovyet Gürcistan'da din, kimlik ve aidiyet ilişkisini incelemek bakımından dikkat çekici bir örnek oluşturmaktadır. Acara'daki Müslüman topluluğun kimlik deneyimi, yalnızca dini aidiyet açısından değil; aynı zamanda ulusal aidiyet, kamusal görünürlük ve toplumsal kabul bakımından da önem taşımaktadır. Çalışma, bağımsızlık sonrası dönemde uygulanan devlet politikalarının Acara Müslümanlarının kimlik algısı üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Bu kimlik dönüşümünü belirleyen siyasal ve toplumsal etkenleri ortaya koymak ise çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu çerçevede çalışma, devlet politikalarının Acara Müslümanlarının kimliğini hangi yönlerden etkilediğini ve bu topluluğun kendi kimliğini nasıl yeniden tanımladığını incelemektedir. Araştırma, tarihsel analiz yöntemiyle yürütülmekte; Türkçe, Gürcüce ve İngilizce akademik literatür, resmi belgeler, hukuki metinler ile EMC, TDI ve CRRC gibi kurumların raporları birlikte değerlendirilmektedir. Bulgular, devletin etkisinin açık bir baskı olarak değil; kurumsal mesafelendirme yoluyla işlediğini göstermektedir. Görüldüğü üzere Acara Müslümanlarının kimliği sabit bir yapı değil; sürekli bir dönüşüm içinde olan dinamik bir süreçtir.

Anahtar Kelimeler: Post-Sovyet Gürcistan, Acara, Müslüman kimliği, din-devlet ilişkileri, kimlik dönüşümü.

* İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, ani.gogiashvili@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0009-0005-0668-7602

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE UKRAYNA DİASPORASI VE KİMLİK

Valentyna KHORUNZHA*

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de 1991 sonrası oluşan Ukrayna diasporasının tarihsel gelişimini ve günümüzdeki yapısını incelemek ve Türkiye'de yaşayan Ukraynalıların ulusal kimliklerini göç koşullarında nasıl koruduklarını ve yeniden ürettiklerini analiz etmektir. Araştırma ayrıca, 24 Şubat 2022'de başlayan savaşı sonrasında Türkiye'ye yönelen göç hareketlerinin diaspora topluluğunun yapısı ve kimlik algısı üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Türkiye'deki Ukrayna diasporası üzerine yapılan akademik çalışmaların sınırlı olması, bu konunun incelenmesini bilimsel açıdan önemli kılmaktadır.

Araştırmanın temel sorusu, Türkiye'deki Ukrayna diasporasının ulusal kimliğinin hangi toplumsal, kültürel ve kurumsal mekanizmalar aracılığıyla sürdürüldüğüdür. Bu çerçevede şu alt sorular ele alınmaktadır: Türkiye'de Ukrayna diasporasının oluşum süreci nasıl gelişmiştir? Ukrayna dernekleri ve diaspora örgütleri kimlik inşa sürecinde nasıl bir rol oynamaktadır? Savaş sonrası göç hareketleri diasporanın demografik ve sosyal yapısını nasıl etkilemiştir?

Araştırmada vaka analizi yaklaşımı benimsenmiştir. Çalışmanın temel veri kaynaklarını Ukrayna derneklerinin faaliyetleri, medya içerikleri, resmi belgeler, sosyal medya paylaşımları ve konuya ilişkin akademik yayınlar oluşturmaktadır. Bu materyaller doküman analizi yöntemiyle incelenmektedir.

Çalışmanın, göç ve diaspora araştırmalarına Türkiye bağlamında katkı sağlaması ve ulusal kimliğin göç koşullarında nasıl yeniden üretildiğine ilişkin daha kapsamlı bir anlayış geliştirilmesine yardımcı olması beklenmektedir. Ayrıca araştırmanın, Türkiye-Ukrayna ilişkilerinin toplumsal ve kültürel boyutunun anlaşılmasına katkı sunması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: diaspora, Türkiye'deki Ukraynalılar, ulusal kimlik, göç, dernek.

* İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, valentyna.khorunzha@org.iu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7940-4678

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

ÖZBEKİSTAN'IN DİASPORA POLİTİKASI: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Obidjon MAKHMADAMINOV*

Özet

Özbek Türkleri diasporasına yönelik çalışmalar büyük ölçüde tarihsel ve demografik göç süreçlerine odaklanmaktadır. Buna karşın, devlet aygıtını temsil eden anavatanın diaspora faaliyetlerini ve bu sürecin inşasındaki kurumsal rolünü inceleyen araştırmalar literatürde sınırlı düzeydedir. Bu araştırmanın temel amacı, bağımsızlık sonrası dönemde Özbekistan'ın diaspora politikalarında yaşanan kurumsal evrimi ve devlet aygıtının Türkiye'deki Özbek Türkleri diasporasının inşasındaki rolünü analiz etmektir. Araştırmada resmi mevzuatlar, faaliyet raporları ve kurumsal internet ağlar üzerinden elde edilen veriler, yorumlayıcı bir sosyo-politik vaka incelemesi yöntemiyle tahlil edilmiştir. Yapılan analizler, Özbekistan'ın erken dönemdeki güvenlik odaklı ve içe kapanmacı reflekslerinin aksine, "Yeni Özbekistan" vizyonuyla birlikte proaktif bir modele geçildiğini göstermektedir. Bilhassa, Milliyetlerarası Münasebetler ve Yurtdışındaki Vatandaşlar Komitesi, Vatandaşlar Kamu Vakfı ve Özbekistan Göç Ajansı gibi kurumların Türkiye'deki projeleri ve diaspora dernekleriyle geliştirdikleri iş birlikleri, anavatan ile soydaş gruplar arasındaki entegrasyon sürecini hızlandırmıştır. Elde edilen bulgular; sürdürülebilir bir diaspora yönetimi için sivil toplumun sürece dahil edildiği esnek ve kurumsal iş birliği ağlarının kurulmasının, anavatan ile soydaş topluluklar arasında düzenli bir etkileşim zemini oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özbekistan, Türkiye'deki Özbek Türkleri, diaspora, göç, vatandaşlar

* İstanbul Üniversitesi, Avrasya Araştırmaları Bölümü Doktora Öğrencisi, obidjonm@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6073-6533

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

ÖLÇMEK, YÖNETMEK, İNŞA ETMEK: TANZİMAT SONRASI OSMANLI'DA ÖLÇÜ SİSTEMLERİNİN STANDARDİZASYONU VE ULUS İNŞASININ TEKNİK ALTYAPISI

Göktuğ Berk ÇAKI*

Özet

Bu çalışma, Tanzimat sonrası Osmanlı İmparatorluğu'nda ölçü ve tartı sistemlerinin standardizasyonunu, modern devlet aklının oluşumu ve ulus inşasına katkı sağlayan teknik ve epistemik altyapı bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Geleneksel dönemde yerel farklılıklar gösteren ölçü birimleri, ekonomik faaliyetlerin karşılaştırılabilirliğini ve merkezi denetimi sınırlayan bir yapı ortaya çıkarmıştır. Tanzimat reformları ile birlikte bu dağınık yapı dönüştürülerek ölçüm sistemlerinin standardizasyonu yönünde önemli adımlar atılmıştır.

Bu çalışmanın temel araştırma sorusu, ölçü sistemlerinin standardizasyonunun Osmanlı'da merkezi devlet aklının güçlenmesine ve ulus inşasına zemin hazırlayan bir müdahale olarak nasıl işlev gördüğüdür. Çalışma, karşılaştırmalı tarihsel analiz yöntemiyle Osmanlı örneğini Avrupa'daki benzer dönüşümlerle birlikte değerlendirmektedir.

Standart ölçüm sistemleri, vergi toplama, ticaretin düzenlenmesi ve bürokratik kayıtların oluşturulması gibi pratikler aracılığıyla toplumu ölçülebilir ve denetlenebilir bir düzene dahil etmiştir. Bu süreç, yalnızca idari bir reform olarak değil, farklı yerel pratikleri dönüştürerek ortak bir ekonomik ve bilişsel zemin oluşturan bir müdahale olarak ele alınmaktadır.

Sonuç olarak çalışma, ölçü sistemlerinin standardizasyonunun Osmanlı modernleşmesinde modern devletin bilgi üretme ve toplumu yönetme kapasitesini artıran bir araç olduğunu ve ulus inşasına katkı sağlayan teknik bir altyapı işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Modernleşmesi, Ölçü ve Tartı Sistemleri, Ulus İnşası, Ortak Bilinç, Sayılabilir Devlet

* İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Bölümü Doktora Öğrencisi, gcaki@ogr.iu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-5752-7247

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

HIZLI NÖTRON REAKTÖRLERİNİN ENERJİ GÜVENLİĞİNE ETKİSİ: KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Betül SÜRÜCÜ*

Özet

Modern devletlerin ulusal güvenlik anlayışlarıyla pozitif bir korelasyona sahip olan enerji güvenliği konsepti, enerjinin sürekli, sürdürülebilir, erişilebilir ve uygun maliyetli olmasına işaret etmektedir. Doğal gaz gibi fosil yakıtlara dayanmanın yol açtığı yapısal kırılganlıklar, devletleri arz güvenliği noktasında daha öngörülebilir alternatiflere yöneltmektedir Bu çerçevede 4. nesil nükleer enerji zincirinin bir halkası olarak hızlı reaktörler, doğal gaz ve diğer fosil yakıtlara nazaran daha verimli, emisyonsuz ve siyasi türbülanslara dayanıklı bir profil sunmaktadır.

Bu çalışma, yeni nesil hızlı reaktörlerin enerji güvenliğine olan etkisini konvansiyonel bir enerji kaynağı olan doğal gaz ile karşılaştırarak ele almaya çalışmakta; söz konusu teknolojinin elektrik enerjisi üretiminin ötesinde diplomasi enstrümanı olarak enerji güvenliği ajandasında nasıl konumlandırılabileceğine odaklanmaktadır.

Makale, bölgesel bir durum tespiti sunmak yerine enerji güvenliği parametreleri üzerinden hızlı nötron reaktörleri ile doğal gazın teknik özelliklerinin karşılaştırmaktadır. Çalışma, Rusya ve Çin gibi Avrasya devlerinin haiz olduğu ve kendilerine yumuşak güç tesis eden bu yeni enerji kaynağını doğalgaz ile kıyaslayarak anlamlandırmayı ve güvenilir enerji dönüşüm sürecindeki stratejik önemini literatüre kazandırmayı amaçlamaktadır.

Karşılaştırma, her iki enerji kaynağı arasında mevcudiyet, ulaşılabilirlik, çevresellik ve ekonomik uygulanabilirlik çerçevesinde AHP ve TOPSIS yöntemleri kullanılarak yapılacaktır. Makale nitel ve nicel verileri içeren karma desenli bir çalışmadır. Nicel yöntem işlenirken kullanılan veriler, uluslararası enerji kuruluşlarınca sunulan kaynakları tarama yolu ile, nitel veriler ise literatür taraması ve doküman analizi ile elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Enerji Güvenliği, Hızlı Reaktörler, Doğal Gaz, Rusya, Çin

*İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, betul.surucu@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0009-0000-7897-038X

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

JAPONYA'NIN ARKTİK STRATEJİSİ: ENERJİ GÜVENLİĞİ BAĞLAMINDA NEOREALİST BİR ANALİZ

Eda GARİP*

Özet

Küresel ısınma sonucunda buzulların erimesi, Arktik bölgesini uluslararası ulaşıma açmıştır. Aynı zamanda enerji taşımacılığında düşük maliyetli yeni güzergâhların ortaya çıkmasını sağlamış ve bölgedeki önemli maden ile enerji kaynaklarını işletilebilir hâle getirmiştir. Bu çalışma, "Arktik dışı devlet" konumundaki Japonya'nın Arktik bölgesine yönelik resmi politikasını neorealizm kuramı çerçevesinde ve enerji güvenliği ekseninde ele almaktadır. Çalışma, Japonya'nın resmi Arktik politika belgeleri, enerji strateji dokümanları ve literatüre dayanmaktadır.

11 Mart 2011 Fukuşima Nükleer Santrali Kazası'nın ardından Japonya'nın nükleer enerji üretimi büyük ölçüde gerilemiş, ülkenin enerji arz güvenliği ciddi bir kırılganlık sürecine girmiştir. Bu durum, Japonya'yı hem enerji kaynaklarını hem de tedarik güzergâhlarını çeşitlendirme zorunluluğuyla karşı karşıya bırakmıştır. Bu bağlamda Rusya'nın kontrolündeki Kuzey Deniz Yolu, Japonya açısından stratejik bir alternatif olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle, Japonya ile Rusya'nın Arktik bölgesinde iş birliği yapması büyük önem taşımaktadır.

Neorealizm kuramı açısından Japonya'nın Arktik politikası, uluslararası sistemde ulusal bekayı güvence altına almaya yönelik bir kendini kurtarma (self-help) stratejisi olarak görülmektedir. Japonya bu strateji çerçevesinde bir yandan ABD ile ittifak ilişkilerini sürdürerek güç dengesini gözetmekte, diğer yandan Rusya ile enerji ve araştırma projelerinde iş birliğine giderek stratejik çeşitlendirme politikasını hayata geçirmektedir. Sonuç itibarıyla çalışma, Japonya'nın Arktik angajmanının enerji arz güvenliğini pekiştirme ve uluslararası sistemdeki stratejik konumunu güçlendirme politikasının bir yansıması olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrasya Araştırmaları, Neorealizm, Enerji Güvenliği, Kuzey Deniz Yolu, Japonya

* İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Yüksek Lisans Öğrencisi, eda.garip@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0009-0003-8029-217X

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE İLE İSRAİL İLİŞKİLERİNDE DAVUD KORİDORU

Ali DARZLOO*

Özet

Uluslararası ticarette en önemli meselelerden biri dünyada malların transiti olmuştur. Bu nedenle koridorlar önemli hâle gelmiştir. Türkiye ve İsrail, bu koridorlar üzerinde hâkimiyet kurma konusunda rekabet içindedir. Davut Koridoru, İsrail'in bölgedeki jeopolitik ve jeoekonomik etkisini artırmak amacıyla Doğu Akdeniz'den başlayarak Orta Doğu içlerine uzanan stratejik ulaşım ve enerji bağlantı hattı oluşturma fikrini ifade eden bir projesidir. Türkiye ve İsrail ilişkilerinde Davud Koridorunun rolü bu araştırmanın temel konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmada Davud Koridorunun Batı Asya bölgenin jeopolitiğini ve bu durumun Türkiye-İsrail ilişkilerine nasıl yansıdığı ele alınacaktır. Bu doğruda çalışmanın amacı, bu iki aktör arasındaki koridor anlaşmazlıklarını, bu süreçten elde ettikleri ekonomik ve siyasi çıkar ve hedefleri ile bunların bölge ülkeleri, ittifaklar ve birlikler üzerindeki etkilerini incelemektir.

Çalışmanın önemi, koridorların Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkiler üzerindeki rolünü incelemesidir. Zira bu bölgede bu ilişkilerden etkilenmektedir, Örneğin İran, Irak ve Suriye, öte yandan yeni bölgesel ittifakların ortaya çıkmasıyla birlikte bölge ülkeleri arasındaki ilişkilerde çeşitli dönüşümler yaşanacak; bu dönüşümler ise bölgede güç dengesi ve güç örüntülerinin değişmesine yol açabilecektir.

Çalışmada "Jeopolinomi" teorisinden yararlanılacaktır. Bu çerçevede çalışma, Batı Asya'da Türkiye ile İsrail arasında tartışma konusu olan Davut Koridoru'nu inceleyerek enerji ve ulaşım koridorlarının iki ülke arasındaki jeopolitik rekabet ve çıkar çatışmalarındaki rolünü analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtarlar Kelimeler: İsrail, Türkiye, Davut Koridoru, Orta Doğu, Rekabet.

* İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Doktora öğrencisi, ali.darzloo@ogr.iu.edu.tr. ORCID: 0009-0005-3665-8714.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

KGAT'IN KOLEKTİF MÜDAHALE SINIRLARI: 2009 KAMK ANLAŞMASI VE 2010 KIRGIZİSTAN KRİZİ ÜZERİNDEN İNCELEME

Abdurrahman ÖZACAR*

Özet

Kolektif güvenlik mekanizmalarının etkinliği, askeri kapasite ve kurumsal düzenlemelerin yanı sıra, bu kapasitenin hangi koşullar altında kullanılabildiği ile yakından ilişkilidir. Kolektif Güvenlik Anlaşması Teşkilatı (KGAT), 2009 tarihli Kolektif Acil Müdahale Kuvvetleri (KAMK) Anlaşması ile müdahale kapasitesini önemli ölçüde genişletmiş olmasına rağmen, 2010 Kırgızistan krizinde bu kapasiteyi fiilen kullanamamıştır. Mevcut literatür KGAT'ın işleyişini çoğunlukla kurumsal kapasite ve askeri entegrasyon düzeyi üzerinden ele almakta, ancak müdahale kararlarının oluşumunda belirleyici olan tehdit algısı farklılaşmaları ve müdahalenin meşruiyetine ilişkin değerlendirmeleri yeterince açıklayamamaktadır.

Bu çalışma ile KGAT'ın müdahalesizlik durumunu yalnızca kurumsal yetersizlikler yerine, üye devletler arasında kolektif müdahalenin kabul edilebilirliğine ilişkin ortak bir anlayışın oluşmaması üzerinden açıklanması amaçlanmaktadır. Araştırma, birincil anlaşma metinlerinin analizi ile Kırgızistan krizine ilişkin vaka incelemesini birleştiren nitel bir yaklaşım benimsemekte ve analizi Robert W. Cox'un Neo-Gramşiyen teorik çerçevesi üzerinden yürütmektedir. KGAT'ın müdahale kapasitesi için hukuki ve kurumsal bir çerçeve tanımlanmış olmasına rağmen, bu kapasitenin fiilen kullanılabilmesinin üye devletler arasında ortak bir tehdit tanımı ve müdahalenin meşruiyetine dair fikirsel uyum gerektirdiği görülmektedir. Özellikle üye devletler arasındaki görüş ayrılıkları ve Kırgızistan krizinin "iç mesele" olarak değerlendirilmesi, kolektif müdahale yönünde gerekli uzlaşının oluşmasını engellemiştir. Sonuç olarak kolektif güvenlik mekanizmalarının etkinliğinin kurumsal tasarım ile beraber siyasal rıza ve fikirsel uzlaşının varlığı ile mümkün olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Güvenlik, KGAT, Kolektif Acil Müdahale Kuvvetleri, Rusya, Türkistan

* İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, a.ozacar@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2801-7712

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

1878 BERLİN ANTLAŞMASI'NIN AVRASYA JEOPOLİTİĞİNE ETKİSİ: KAFKASYA SINIRLARININ YENİDEN ÇİZİLMESİ VE ELVİYE-İ SELÂSE

İbrahim KORKMAZ*

Özet

19. yüzyılın son çeyreğinde Avrasya jeopolitiğinde imparatorlukların güç mücadeleleri ekseninde büyük bir kırılma yaşamıştır. Bu kırılmanın en önemli sahnelerinden biri olan 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ve sonrasında imzalanan 1878 Berlin Antlaşması, Kafkasya'nın siyasi ve demografik yapısını derinden sarsmıştır. Bu tebliğin amacı, Berlin Antlaşması ile Kafkasya'da yeniden çizilen sınırların, Osmanlı Devleti'nin Avrasya'daki jeopolitik konumuna ve bölgedeki güç dengelerine etkilerini incelemektir.

Tebliğin kapsamı, antlaşma metninin Kafkasya sınırlarını belirleyen diplomatik arka planı, Rusya'nın bölgedeki stratejik hedefleri ve el değiştiren topraklardaki siyasi otorite boşluğunun yarattığı sosyo-demografik sonuçlarla sınırlandırılmıştır. Tebliğin ana kaynaklarını Osmanlı Arşiv belgeleri ve diplomatik yazışmalar oluşturmaktadır. Literatürdeki temel tetkik eserler ise ikincil kaynaklar olarak değerlendirilmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda, Berlin Antlaşması ile "Elviye-i Selâse" olarak bilinen Kars, Ardahan ve Batum'un savaş tazminatı karşılığında Rusya'ya bırakılmasının, Osmanlı İmparatorluğu'nun doğu savunma hattını çökerttiği ve Rusya'nın Avrasya içlerine yönelik stratejik üstünlüğünü güçlendirdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, yeni sınırların çizilmesiyle Kafkasya'dan Anadolu'ya yönelen kitlesel göç dalgalarının, imparatorluğun sosyo-ekonomik yapısında büyük bir kriz yarattığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, 1878 Berlin Antlaşması'nın Kafkasya cephesindeki sonuçları yalnızca bir sınır değişikliği olmanın ötesine geçerek, Avrasya coğrafyasında 20. yüzyıla kadar etkilerini sürdürecek olan demografik travmaların ve yeni güvenlik stratejilerinin zeminini oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: 93 Harbi, Berlin Antlaşması, Kafkasya, Elviye-i Selâse, Avrasya Jeopolitiği.

*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, ibrahimkorkmaz6161@gmail.com, ORCID: 0009-0006-6236-8590

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

SOVYET KAZAKİSTANI'NDA KOLEKTİVİZASYON SÜRECİNDE MÜSADERE POLİTİKALARI: SIRDERYA BÖLGESİ ÖRNEĞİ (1928–1932)

Assel ABDİZHAMİ*

Özet

1928 yılında Sovyet Kazakistanı'nda başlatılan müsadere (konfiskasyon) politikaları ve bu sürece karşı gelişen toplumsal tepkiler, bu çalışmada Sırderya bölgesi özelinde incelenmektedir. Müsadere uygulamaları, Sovyet politikalarının temel unsurlarından biri olan kolektivizasyon sürecinin başlangıç aşamasını oluşturmaktadır. Araştırmanın temel amacı, merkezi kararların yereldeki uygulama biçimlerini, mülkiyetin el değiştirme süreçlerini ve bu dönüşümün geleneksel Kazak toplumsal yapısı üzerindeki etkilerini birincil kaynaklara dayalı olarak analiz etmektir. Çalışma, 1928-1932 yılları arasında Sırderya bölgesinde yürütülen müsadere uygulamaları ile toplumsal tepkileri kapsamaktadır.

Araştırma, arşiv belgelerine dayalı nitel analiz ve karşılaştırmalı tarih metodolojisine dayanmaktadır. Temel kaynakları, Kazakistan Cumhuriyeti Merkezi Devlet Arşivi, Kızılorda ve Türkistan bölgesi arşivlerinden elde edilen müsadere belgeleri oluşturmaktadır. Çalışma ayrıca güncel literatür ve yeni belgelerle desteklenmiştir.

Bulgular, müsaderenin yalnızca ekonomik değil, zengin, orta tabaka unsurlar ve dini temsilcileri kapsayan bir sosyal tasfiye aracı olduğunu göstermektedir. Arşiv kayıtları, resmî verilerde belirtilenden daha yüksek müsadere rakamlarına işaret etmektedir. Bu süreç, geleneksel hayvancılık ekonomisinin zayıflamasına, zorunlu iskân politikalarına ve Sozak İsyanı gibi direnişlere yol açmıştır. Sonuç olarak Sırderya örneği, müsadere sürecinin yalnızca bir mülkiyet dönüşümü değil, geleneksel toplumsal dokuyu ve yerel otorite yapılarını dışlayan, kültürel düzlemde kırılmalar yaratan tarihsel bir dönüşüm süreci olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Avrasya araştırmaları literatürüne yerel arşiv belgelerine dayalı yeni bir perspektif sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müsadere, Sovyet Kazakistanı, Sırderya, kolektivizasyon, isyan.

* Sakarya Üniversitesi Tarih Bölümü Doktora Öğrencisi, abdizhamia@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8317-4692

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

CUMHURİYET GAZETESİ'NİN GÖZÜNDEN JAPON DONANMASI (1937-1945)

Yiğit KOCAMAN*

Özet

Donanma, bir devletin denizlerdeki askeri gücü ve güvenlik unsurunun yanı sıra onun küresel siyasetteki konumunun en belirgin göstergelerinden biridir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, 1937-1945 yılları arasında Asya-Pasifik bölgesinde genişlemeci bir politika izleyen Japon İmparatorluğu'nun askeri gücünü, özellikle de imparatorluk donanmasını, dönemin önemli yayın organlarından Cumhuriyet Gazetesi sayfalarında nasıl yer bulduğunu, Türk kamuoyuna hangi boyutlarıyla yansıtıldığını ve savaşın uzak cephelerinin Türkiye'den nasıl okunduğunu görebilmektir.

Cumhuriyet Gazetesi'nde ve tetkik eserlerdeki dış haberler, başyazılar, ajans telgrafları, haritalar, askeri analizler ve karşılaştırmalar temel verilerdir. Savaşa dair kritik haber başlıkları incelenirken, bu içeriklerin Türkiye'nin tarafsızlık ilkesini uluslararası konjonktürde nasıl şekillendirdiği; Japon donanmasının faaliyetleri, hinterlandı, durdurulması; güç karşılaştırması ve nihai çöküş ele alınacaktır.

Çalışmada, Cumhuriyet Gazetesi içerisindeki Japon Donanması'na ve Pasifik'teki deniz savaşlarına dair haberler, makaleler ve görsel materyaller taranarak veriler elde edilecektir. Ayrıca dönemin askeri tarih çalışmaları ile dönemin basın verileri birbirini tamamlayarak doğrulanacak olmasından dolayı nitel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Ham veriler elde edilirken gazete haberlerinin dönemin propaganda savaşlarından ne ölçüde etkilendiği gözlemlenecektir. Japon donanmasının caydırıcılığının hangi coğrafyalara ne kadar ulaştığının ve siyasi mercilerin tebliğlerinin hangi yönde olduğunu tespit etmek bakımından da eleştirel metin/söylem analizleri yapılacak, söz konusu bulguların tarihsel gerçekliklerle karşılaştırılarak sistematik analizi gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Gazetesi, Japon Donanması, İkinci Dünya Savaşı, Pasifik Cephesi, Türk Basını

* Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tarih Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi, Yigitkcmn08@gmail.com, ORCID: 0009-0009-4329-4970.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇEDEN LEHÇEYE DİPLOMASİ YOLUYLA GEÇEN SÖZCÜKLER

İlay KALEM DİRİM*

Özet

Bu çalışma, Türkçeden Lehçeye geçen sözcükleri diplomasi ve siyaset ekseninde incelemeyi ve devletlerarası ilişkilerin belirleyici rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Osmanlı Türkçesi kökenli sözcükler, işlevsel kullanım alanları bakımından değerlendirilmiş ve dil araştırmalarına diplomasi merkezli bir perspektif sunmak hedeflenmiştir.

Çalışma, nitel araştırma yöntemi ile üç temel aşamada yürütülmüş, kaynak taraması, sınıflandırma ve anlamsal analiz yapılmıştır. Sosyal Hayat ve Devlet Yönetimi, Askerî ve Tarihsel Terimler, Günlük Yaşam, Avcılık ve Binicilik başlıkları altında sözcükler incelenip bunların günümüzdeki kullanımları belirlenmiş ve Türkçeden Lehçeye geçen sözcüklerin yalnızca kültürel etkileşim sonucu değil; diplomasi, siyaset ve devletlerarası ilişkiler yoluyla da aktarıldığını ortaya koyan bir bakış açısı sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Türkçe, Lehçe, Osmanlı–Lehistan İlişkileri

* İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ilay.kalem@gmail.com, ORCID: 0009-0003-5052-1728

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI'NIN ŞİİRLERİNDEKİ DİL DEĞİŞİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ümit ÖZPEKMEZCİ*

Özet

Feylesof, yazar, şair ve devlet adamı Rıza Tevfik Bölükbaşı (1869-1949); bugün Bulgaristan sınırları içerisinde bulunan Cisr-i Mustafa kasabasında doğmuştur. Devlet kademelerinde Mebusluk, Maarif Nazırlığı, Şûrâ-yı Devlet Reisliği gibi üst düzey görevlerde bulunan Bölükbaşı aynı zamanda edebiyat ve felsefeyle de meşgul olmuş, şiir, dil, edebiyat, felsefe ve estetikle ilgili yazıları devrin belli başlı yayın organlarında yayımlanmıştır. Ayrıca, şiirlerinden bazıları Türk Musikisi bestekârları tarafından çeşitli makamlarda bestelenmiştir. Bölükbaşı, Sevr Antlaşması'nı imzalayan heyette yer alması nedeniyle 150'likler listesine dahil edilmiş, yirmi yıldan fazla bir süre yurt dışında yaşadıktan sonra İstanbul'a 1943'de dönmüş, dönüşünden birkaç yıl sonra da vefat etmiştir.

Bu araştırmada; kendi deyimiyle hayatı pek heyecanlı geçen Bölükbaşı'nın içinde bulunduğu siyasî ve edebî ortam ile yaşadığı önemli olayların, yazı dili ve yazı türünde zamanla ne gibi değişiklikler meydana getirdiğinin farklı bir bakış açısıyla irdelenmesi amaçlandı. Bölükbaşı'nın şiirlerinde işlediği temalar ile kullanmış olduğu kelime ve kelime grupları esas alınarak yapılan çalışmada, bu unsurların birbirlerine benzerlik gösterdiği dönemler tesbit edildi ve değerlendirmeler bu dönemler üzerinden yapıldı.

Araştırmada ana kaynak olarak iki kitaptan; farklı yayınevlerine ait ve farklı zamanlarda basılmış olan, Bölükbaşı'nın şiir kitabı Serâb-ı Ömrüm'den yararlanıldı. Elde edilen bulgular diğer kaynakların da yardımıyla pekiştirilmeye çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Rıza Tevfik, Bölükbaşı, feylesof, Sevr, 150'likler.

* İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Doktora Öğrencisi, uozpekmezci@gmail.com, ORCID: 0009-0004-8124-1363

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

ALİ ŞÎR NEVÂÎ'DE "İNSÂN-I KÂMİL" KAVRAM ALANININ GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLEMESİ

Kaan KAHRAMAN*

Ali Şîr Nevâyî, Çağatay Türkçesinin klasik bir yazı dili hüviyeti kazanmasını sağlamış büyük bir şair ve devlet adamıdır. Nevâyî'nin tasavvufi ve ahlaki eserlerinde "insân-ı kâmil" imgesi baskın bir unsur olarak karşımıza çıkar. Nevâyî, tasavvufi ve ahlaki şiirlerinde güzel haslet ve faziletlerle donanmış olgun, ideal, örnek insanların nasıl olması gerektiği ile ilgili çağrışımlarda bulunur. Nevâyî, derin edebî bilgisinin vermiş olmuş şairlik kudreti ile Türkçenin ifade gücünü iyi derecede kullanmıştır. Göstergebilim işaretlerin, sembollerin ve bunların anlam üretme süreçlerinin sistemli bir şekilde incelenmesidir. Çalışmanın temel amacı, göstergebilim aracılığıyla Nevâyî'nin şiirlerinde verdiği göstergeleri "insân-ı kâmil" kavram alanı özelinde çözümlemek ve derin yapıdaki anlamları ortaya koymaktır. Çalışmanın örneklemini ve başlıca kaynaklarını, Nevâyi'nin eserleri içerisinde "insân-ı kâmil" kavramına yoğun olarak yer verilen Nazmü'l Cevahir, Çihil Hadis, Lisānü't Tayr, Mahbûbu'l Kulûb, Sirācü'l-Müslimîn adlı dinî-ahlaki eserler oluşturmaktadır. Bu eserlerdeki "insân-ı kâmil" kavram alanına ait şiirler tarama yöntemi ile tespit edildikten sonra gösterge türü/gösterge/ gösteren/gösterilen incelemeleri yapılarak tablolar halinde verilmiştir. Göstergeler Pierce'nin kuramındaki adlandırma ögesine göre yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular itibariyle; Nevâyî'de insân-ı kâmil" kavram alanı içerisinde değerlendirilecek özellikler genel olarak belirtisel göstergeler çerçevesinde ifade edilmiştir. Çalışma Nevâyî gibi Çağatay Türkçesinin klasik bir figürünün şiirlerini göstergebilimin imkânları çerçevesinde değerlendirerek anlambilim araştırmalarına katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nevâî, Tasavvuf, İnsân-ı Kâmil, Kavram, Göstergebilim

*Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Doktora Öğrencisi, semenderkk@gmail.com ORCID: 0000-0001-7123-4486

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK - SOVYET İLİŞKILERI EKSENINDE ALFABE REFORMLARI

Nihad MAMMADLI*

Özet

Bu çalışma, Sovyetler Birliği'ne bağlı Türk cumhuriyetlerinde gerçekleştirilen alfabe reformlarını inceleyerek, bu reformların Türkiye Cumhuriyeti ile siyasi, sosyal ve kültürel etkileşim bağlamında nasıl şekillendiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Türkiye'nin 1928 Harf İnkılabı ile aynı döneme denk gelen bu süreç, iki farklı siyasi sistemin benzer modernleşme araçlarını nasıl kullandığını ve aralarında karşılıklı etkileşim olup olmadığını sorgulamaktadır. Çalışma, reformları yalnızca Sovyet merkezi politikaları çerçevesinde değil; Cedidcilik hareketinin etkisi, yerel dinamikler ve yerel aydınların rolü üzerinden ele almaktadır.

Araştırmanın kapsamı, Sovyet Türk cumhuriyetlerinde Latin alfabesine geçişten başlayarak 1939–1940 yıllarında Kiril alfabesine zorunlu yönelime kadar uzanan dönemi içermektedir. 1926 Bakü Türkoloji Kurultayı'nın etkisiyle ortaya çıkan yazı birliği, Türkiye ile kültürel yakınlaşmayı güçlendirmiş; ancak 1930'lu yıllarda Türk–Sovyet ilişkilerinin bozulmasıyla bu süreç tersine dönmüştür.

Sonuç olarak, alfabe reformları başlangıçta modernleşmenin bir aracı iken Sovyet bağlamında ideolojik kontrol mekanizmasına dönüşmüş, Türkiye'de ise ulusal kimlik inşasını desteklemiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; tarihsel analiz ve karşılaştırmalı yöntem kullanılarak birinci el kaynaklara (dönem gazeteleri, dergileri, arşiv belgeleri, kurultay tutanakları) dayalı inceleme yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Alfabe, Reform, Latin, Kiril, Sovyet

* İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, nihad.mammadli@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0009-0002-5323-8867

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

SOVYETLER BİRLİĞİ'NDEN İSRAİL'E GÖÇ DALGALARI VE UYUM SÜRECİ

Cavid MİRZAJANZADA*

Özet

Çarizm döneminde "Pale Yönetimi" olarak isimlendirilen ve günümüz Ukrayna, Beyaz Rusya, Batı Rusya, Litvanya ve Doğu Polonya topraklarını kapsayan bölgede yaşayan Yahudiler özel izinler olmadan o toprakları terk edemezlerdi. Ancak, 7 Kasım 1917 tarihinde gerçekleşen Ekim Devrimi ile yönetimin varlığına son verilmiş ve Yahudilere özgürlükler tanınmıştır,. Böylelikle, Yahudiler Rusya'nın sovyetleşmesi ile sosyal ve politik hayatta daha görünür hâle gelmeye başladılar. 1917 tarihinde antisemitizm resmen yasaklanmıştır. 1917-1970 yılları arasındaki süreçte göç olayı gerçekleşmemiş, Yahudiler ayrımcılığa uğramadan Sovyetlerin büyük şehirlerinde – Moskova'da, Leningrad'da, Kiev'de ve Bakü'de yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Ancak, ilk kırılma da bu dönemde gerçekleşmiş, 1967 tarihindeki "Altı Günlük Savaş" sonrasında siyonist düşünce Sovyet Yahudileri arasında yayılmaya başlamıştır. İlk göç dalgası 1970'de başlamış ve 1980'e kadar devam etmiştir. On yıllık süreçte 200 bin Yahudi devlet sınırlarını terk ederek İsrail'e yerleşmiştir. Aynı yıllarda göç başvurusu reddedilen Yahudiler de azımsanmayacak kadar fazlaydı. "Refusennik" veya "Otkaznik" olarak isimlendirilen bu kişilerin başvuruları güvenlik veya siyasi baskılar sebebiyle çoğu zaman reddediliyordu.

En önemli göç dalgası ise 1989 tarihinde başlayıp 1990'lı yılların ortalarına kadar devam etmiş Büyük Aliyah'tı. Mikhail Gorbaçov döneminde gerçekleşen demokratikleşme, Glasnost ve Perestroyka reformları ile Yahudilere göç izni tanınmıştır. Ekonomik krizin ve halkların milli mücadelelerinin artışı ile 1991 yılının Aralık ayında Sovyetler dağılmıştır. Bu dağılma ile göç dalgaları büyümüş, 5-6 senelik süreçte göç edenlerin sayısı 1,5 milyona ulaşmıştır. 1995 yılında Sovyet Yahudi göçü ile İsrail nüfusu %20 oranında artmıştır.

Komünizm'den ayrılarak kapitalist yapıda olan İsrail'e yerleşmiş Sovyet Yahudileri ilk yıllarda belirli konularda zorluk yaşamışlardır. Rusça konuşan ve devlet ateizmini benimsemiş bu insanlar ile İsrail dinî kurumları arasında bazen gerilimler yaşanmaktaydı. Diğer taraftan yeni Yahudiler İsrail'in akademik, ekonomik, teknolojik ve mühendislik gibi alanlarda gelişimine katkıda bulunmuş, laik kesimi oluşturmuşlardır. 1990 sonrasında Rusça televizyon ve radyo kanalları, gazete ve dergiler, ajanslar faaliyete başlamış, tabelalarda İbranice ve İngilizce'nin yanında Rusça'ya da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yahudiler, Rusya, Aliyah, Sovyetler, İsrail, Rusça, Pale, İbranice

* İstanbul Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Doktora öğrencisi, javidmirzajanzadeh@gmail.com, ORCID: 0009-0005-2235-3960

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

DİJİTAL ÇAĞDA AVRASYA FOLKLORU: SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMLARI ÜZERİNDEN TÜRK DÜNYASI MUTFAK KÜLTÜRÜNÜN YENİDEN ÜRETİMİ

Tülün ÖZDEMİR*

Özet

Geleneksel kültürün icra ortamları, dijitalleşme süreciyle birlikte fiziksel mekânlardan sanal platformlara taşınmıştır. Avrasya coğrafyasının en köklü somut olmayan kültürel miras unsurlarından biri olan mutfak kültürü, günümüzde sosyal medya mecralarında (Instagram, TikTok, YouTube vb.) görsel bir şölene dönüşerek yeniden üretilmektedir. Bu çalışma, Türk dünyasının farklı bölgelerinden (Türkiye, Azerbaycan, Orta Asya toplulukları) seçilen popüler gastronomi içeriklerini "sanal etnografi" yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, dijital platformlarda paylaşılan geleneksel yemek videolarının sadece birer tarif aktarımı olmadığı; aksine mekan, müzik, giyim-kuşam ve ritüelistik ögelerle harmanlanarak "otantik bir kimlik inşası" sunduğu hipotezi üzerinde durulmaktadır. Sosyal medyanın halk bilimi verilerini nasıl dönüştürdüğü, anonim olanın nasıl bireyselleştiği ve bu süreçte "gelenek" algısının nasıl modernize edildiği örnek vakalar üzerinden analiz edilecektir. Özellikle kırsal yaşamın estetik bir dekor olarak sunulması, yerel malzemelerin evrensel bir dille pazarlanması ve performansın ön plana çıkması, dijital folklorun sınırlarını genişletmektedir. Bu bağlamda, incelenen dijital içeriklerin kültürel belleğin korunmasındaki işlevi ile sanal ortamın yarattığı yeni gelenek icatları arasındaki gerilim irdelenecektir. Çalışmanın sonucunda, dijitalleşmenin Avrasya folkloru üzerindeki koruyucu ve dönüştürücü rolü tartışılarak, halk bilimi çalışmalarında yeni medya ortamlarının önemi vurgulanacaktır. Bu süreç, kültürel mirasın sürdürülebilirliği noktasında disiplinler arası bir perspektif sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Avrasya Folkloru, Mutfak Kültürü, Dijitalleşme, Sosyal Medya, Yeniden Üretim.

* Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Türk Halkbilimi Ana Bilim Dalı,simsektulin5860@icloud.com, ORCİD: 0009-0007-0582-4761

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

EVKÂF-I HÜMÂYUN NEZÂRETİ MUHARRERÂT-I UMÛMİYE MECMÛASININ İNCELENMESİ

Busenur YILDIRIM ARSLAN*

Özet

Günümüzde dergi manasına gelen mecmua, düzenli aralıklarla yayımlanan periyodik yayınlara denilmektedir. Muharrerât-ı Umûmiye Mecmûası, Osmanlı Devleti'nin son yılları ile Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Evkâf, Dahiliye ve Hariciye gibi çeşitli devlet kurumları tarafından yayımlanan süreli yayınlardır. Bu mecmualar, resmi yazışma örnekleri, genelgeler, mevzuat hükümleri ve idari düzenlemeleri bir araya getiren, bürokratik işleyişi yansıtan arşiv niteliğinde kaynaklardır. Bu mecmualar, özellikle devlet dairelerinde görev yapan memurlar için bir rehber niteliği taşımış; yazışma usullerinden mevzuata kadar geniş bir içerik sunmuştur. Bunlardan birisi de 1909 yılında Evkâf-ı Hümâyun Nezâreti tarafından yayınlamaya başlayan Muharrerât-ı Umumiye Mecmuâsıdır. Bu mecmuada, vakıflarla ilgili kanun ve düzenlemeler, vakıfların işleyişi ve durumu, vakıflardaki meseleler ve bunların çözümü bir araya getirilmiştir. Bu mecmualar vakıflarla ilgili düzenlemeleri bir araya toplamak, vakıfların çalışmalarını daha verimli hale getirmek ve belgelere kolay erişilmesi sağlamak amacıyla kaleme alınmıştır. Bu mecmua sayesinde vakıf memurları, yürürlükte olan talimatlara ve düzenlemelere kolaylıkla ulaşabilirlerken Evkâf-ı Hümayûn Nezareti de bu kanal üzerinden vakıfların işleyişini açık ve anlaşılır bir şekilde halka sunulabilme imkanı elde etmiştir. Bu mecmualar nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemine tabi tutularak tarama derleme yapılacaktır. Bu dergiden hareketle de Osmanlı Devleti son dönem vakıf hukuku hakkında bilgi sahibi olunmaya çalışılacaktır. Bu bakımdan çalışmada Evkâf-ı Hümayûn Nezâreti ve Muharrerât-ı Umûmiye Mecmuaları anlatılırken bu mecmuaların ortaya çıkış süreci, içerik yapısı, işlevleri ve Osmanlı modernleşmesindeki yeri ele alınacak ve muhtelif nezaretlerin çıkarttığı mecmualara da değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Muharrerât-ı Umumiye Mecmuası, Nezâret, Evkâf, Mecmûa, Bürokrasi

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Tarih Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, busenuryildirimm06@gmail.com, ORCID: 0009-0002-0522-3177